

במסגרת חיפוש קרובי משפחה שחיו בעיר קובל, כותבות ענת שליטא ועליזה שלו- בנותיה של אדוארדה (אג'ה- אסתר) קלינסקי- ברגמן:

בריחה מבריסק לקובל עם הכיבוש הסובייטי (1939) **אדוארדה-אג'ה- אסתר קלינסקי**

משפחת קלינסקי:

- אליעזר (לזרש) קלינסקי נישא לקלרה (חיה), מהבית ליברמן. חיו לפני המלחמה בבריסק. הגיעו לקובל לאחר כניסת הרוסים (תחילת 1940). ילדיהם:
- - אדוארדה (אג'ה- אסתר) קלינסקי, לימים ברגמן. ניצלה וחיה בישראל. בנותיה: ענת שליטא ועליזה שלו.
- - אהרון קלינסקי
- אחים/אחיות של אליעזר קלינסקי:
- יוסף קלינסקי, אשתו אדלה. ילדיהם: לייב ובלומה.
- בנציון קלינסקי, אשתו לאה וילדיהם. שם אחד מהם אהרון, יליד 1921.
- ברכה קלינסקי נישאה לניונה טלכנסקי. בנם אהרון. התגוררו בברנוביץ.
- לאון קלינסקי היגר לאורוגוואי לפני המלחמה.
- מרים קלינסקי לימים פינקלשטיין. היגרה לארגנטינה, נישאה ולה 3 בנות.

משפחת ליברמן:

- חנה ליברמן ובעלה. ילדיהם:
- חיה-קלרה ליברמן שנישאה לאליעזר קלינסקי (כמפורט מעלה).
- סוניה ליברמן למדה כימיה באוניברסיטה בצרפת. נישאה ליוסף (יוז'ו) אלבר, עו"ד. חיו בלובלין וברחו לבריסק. בתם פרניה.
- איזיק ליברמן. נישא למינה ולהם בן.
- דוד ליברמן.
- קרובים נוספים למשפחת ליברמן:
- ישראל ופרומה ליברמן שחיו בקובל.

כל הידוע על משפחות קלינסקי-ליברמן שהגיעו לקובל מבריסק מתבקש להודיע לוועד הארגון

kovel.site@gmail.com

אדוארדה-אג'ה-אסתר קלינסקי לבית ליברמן- עדות:

(מגורים ב-בריסק עד פלישת הסובייטים ב-1939. אה"כ המשפחה עוברת להתגורר בקובל)

1.9.1939 – תחילת הלימודים בכיתה האחרונה של בית ספר תיכון, אבא (אליעזר קלינסקי) לוקח 2 עגלות גדולות עם פלטפורמה רתומה לסוסים. עגלה אחת נהוגה על ידי אבא ואחת על ידי אהרון "הגדול" (הבן של בן-ציון אחיו של אליעזר) שהיה בערך בן 18. בעגלות נוסעים אמא (חיה-קלרה), אבא, אני (אדוארדה-אג'ה) ואהרון (אחי), דודה ברכה (ברונציה טלכנסקי) עם הילד שלה שגם לו קראו אהרון ("הקטן") והמטפלת של הילד.

בעגלה השנייה – שקים של אוכל- שימורים תוצרת בית החרושת של אבא, כיכרות לחם ועוד. אמא דאגה כל הדרך שהילדים יקבלו אוכל ואבא דאג שהסוסים יאכלו.

ברחו מפחד הפצצות של הגרמנים שהתחילו להפציץ מהאוויר. ברחו לכיוון רוסיה כנראה לכיוון ברנוביץ שם גרו הוריו של בעלה של דודה ברונציה. עצרנו בכל עיר. בבית נשארה עוזרת ששמרה על הבית. סבתא ודודה סוניה ודוד יוז'ו (יוסף אלבר) נשארו בבז'ישצ' (בריסק או ברסט-ליטובסק, היום בבלארוס, בגבול פולין על גדות הנהר בוג). בכל מקום שעצרו, לנו אצל יהודי שהיה מוכן להלין אותנו תמורת כסף. ככה הסתובבו כחודש (לא זוכרת כ"כ) ואז, כשהפסיקו ההפצצות, התחלנו לחלום לחזור הביתה.

חזרנו הביתה. נשכבתי על הרצפה ונישקתי אותה, נכנסתי לאמבטיה ועשיתי מקלחת חמה. את יודעת מה זה בית וגג על הראש? כל הדרך בחזרה היה פחד כי כבר היו פטרולים של רוסים שנכנסו לפולין ובדקו מה יש בעגלות ואמרו: "הו אלה בורגנים" ברוסית המובן הוא של אדם עשיר כקורח. כנראה ניצלנו כי אבא נתן שוחד. ידעתי שכל עצירה כזאת היא מסוכנת.

חזרתי לבית ספר. זאת הייתה שנה חשובה כי זאת הייתה שנת בגרות. השתנתה התוכנית של הלימודים כי כבר היה שלטון רוסי למרות שהלימודים עדיין היו בפולנית. העיר היתה מלאה בצבא רוסי. בבית שלנו בן 5 החדרים השאירו לנו חדר. בחדר אחד גר מפקד המיליציות, בסלון-קצין גבוה במשמר הגבולות, חדר שלישי לקחו 2 טג'יקים (מטג'יקיסטן) שהיו קצינים גבוהים במיליציה, ובשניים הנותרים היינו ההורים בחדר אחד ואחי ואני בחדר שני. הייתה לרוסים עוזרת בית שלהם. הם היו עושים מסיבות בבית והיו מבקשים שאמא תפקח על השולחן והאוכל שמגישים. ניגנתי על הפסנתר שעמד בחדר של הקצין ממשמר הגבולות, הוא היה מביא כרטיסים לתיאטרון.

בית הספר היה פתוח כמה חודשים. באותו זמן דוד יוז'ו, שהיה עורך דין ידוע בלובלין קיבל תפקיד של מורה לפולנית בבריסק (באו לבריסק כדי להיות בזמן המלחמה עם המשפחה).

אני חושבת שב-1940.2.1 עוד הייתי בבית, כי אמא עשתה לי יום הולדת (17) והקצין הביא הרבה פרודוקטים. **טרספול** הייתה בידי גרמנים (עיר בפולין, בגבול המזרחי על גדת הנהר בוג, מעבר לברסט ליטובסק – שם היו בתי החרושת לשימורים של המשפחה) ואז הגיעו הרבה פליטים שברחו לשטח הרוסי. אחד מהחדרים, אמא ואבא נתנו לפליטים שיגורו. התורים ללחם היו ארוכים מאוד אך כשאמא נכנסה למאפיה טורקית שהייתה נוהגת לקנות בה, היו קדים לפנייה ונתנו לה מכל טוב מהצד האחורי של החנות.

היינו 4 משפחות בבניין:

מעלינו: **עו"ד גלובינסקי**, מולנו בכניסה היה ויניא רסקי – מפקח בתי הספר ומעליו היה יו"ר של הקהילה היהודית ששמו היה **חיים בורק קוברטובסקי**. לילה אחד לקחו את משפחת גלובינסקי לתחנת הרכבת לסיביר (לא יודעת למה בדיוק). אמא שלחה אותנו עם 2 סלים עם אוכל למצוא אותם בתחנת הרכבת ולהביא להם מזון. מפקד המיליציה אמר שגם אנחנו נועדנו להישלח לסיביר היות שיש להורים סעיף של "לא רצוי" בתעודת זהות עקב היות האדם "עשיר" או "פליט". אסור היה לעשירים ולפליטים לגור בעיר מחוזית

(סעיף 58 שמהותו הוא אנטי בורגנות שהנהיגו הרוסים [http://en.wikipedia.org/wiki/Article_58_\(RSFSR_Penal_Code\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Article_58_(RSFSR_Penal_Code)) העשירים שנאו את הקומוניסטים והעניים שוועו לקומוניסטים, יצא שהעשירים היו כאילו נגד המשטר למרות שאבא אפילו ייצר מלפפונים חמוצים לצבא בכמויות גדולות. אבא אמר שאם אנחנו רוצים להישאר בפולין שנסתלק מבריסק, חיפשו מקום שיש לחם בשפע. **העיר קובל** היא כזו, נמצאת באוקראינה, מקום שם מאחסנים תבואה. קודם אמא נסעה לבד ושכרה חדר אצל רב וכדי לא לעבור בחדרי הבית שלו, הכניסה הייתה בסולם דרך החלון.

באותו זמן, גם נוצרה בעיה נוספת, אני הלכתי לבית ספר פטריוטי שהיה נגד רוסים (מאצ'ש). בלילה היו מציינים קריקטורות של סטלין, לנין, היו מקשקשים על הפורטרטים והפלקטים שהרוסים תלו. הרוסים בעקבות זה סגרו את בית הספר. התלמידות הפולניות שהיו מנופחות ומלאות גאווה בכלל לא רצו ללמוד אצל הרוסים. אני רציתי תעודת בגרות. ביי"ס בו לימד הדוד היה מלא ולא קיבלו אותי לשם. ביי"ס "תרבות" הפך להיות בית ספר רוסי עם מורים רוסיים, חוץ מהמורים המקצועיים (מה שקרה גם בבית ספר שלנו). הלכתי לביי"ס "תרבות", קבלתי בגרות מצטיינת בכל המקצועות, למדנו שם ביחד עם בנים (בניגוד לבית הספר הפולני).

ההורים עברו לקובל ואני נשארתי אצל חברתי בבה **BEBA** שלמדה אתי פעם באותה כיתה ונשארה כיתה. אווה (חברה נוספת), צעירה ממני בשנה, למדה עם בבה באותה כיתה. שתיהן נשארו בעיר כי אמא של בבה הייתה רופאת שיניים ואבא של אווה היה מורה למתמטיקה. זה נקרא "אינטליגנציה עובדת" ולכן הן הורשו להישאר. גרתי כחצי שנה אצל בבה, לא זכור לי

שנסעתי לבקר את ההורים ורק כשסיימתי את הלימודים, נסעתי להצטרף להורים לקובל. התגעגעתי וכבר חיכיתי לראות אותם. כולם גרו שם בחדר אחד.

החלטתי עם אמא שצריך להמשיך ולמוד למרות המלחמה. היות ולא היתה אוניברסיטה בבריסק ואי אפשר ללמוד עם הסעיף (58). כתבתי 12 מכתבים לשלטונות, כולל לסטלין, שלפי החוקה הרוסית יש זכות לכל אחד ללמוד ואני אזרחית טובה ומסורה. (כתבתי לסטלין, למיליציה הראשית במוסקבה, משרד החינוך הראשי ועוד). השיבו לי שיש לפנות למיליציה המקומית במקום מגורי.

ממשרד החינוך קיבלתי תשובה שלא קיים סעיף שיפריע לי ללמוד הלאה ושאפנה לאקדמיה בה אני רוצה ללמוד.

חברתי דינה, מונייק פומרנץ, ואני נסענו לאוניברסיטה שבלבוב. דינה ומונייק למדו ביחד אתי ב"תרבות" בבריסק. הוריה של דינה ומונייק עברו לקובל ביחד עם עוד בריסקאים אחרים. התקבלנו לאוניברסיטה בלבוב. אני לספרות והם למשהו אחר. שכרנו שם חדר לשלושתנו. ישנו שתינו באותה מיטה, בלילה הייתה ביקורת ואני התחבאתי במיטה, לדינה לא היה סעיף (58) בתעודת זהות. יום אחד חזרנו בחשמלית לשלושתנו, ופתאום ראיתי שגנבו לי את התיק בו הייתה תעודת זהות, תעודת בגרות, ת.ז. של מונייק ותעודת בגרות שלו. רק דינה נשארה עם מסמכים בלבוב. אנחנו נסענו לבריסק כדי לבקש לפחות ציונים של תעודת בגרות. באותם זמנים אי אפשר היה להישאר בלי מסמכים. כשהגענו לשם, בתחנת הרכבת, אמרו לנו לא להיכנס לעיר כי לא נראה עוד את אור השמש. חזרתי לקובל, לא הספקתי בכלל ללמוד בלבוב. גם מונייק חזר לקובל כי גם הוריו היו שם.

אמא אמרה שחייבים להשיג לי תעודת זהות בלי הסעיף (**Paragraph 58**), ובינתיים חבל לשבת בבית איתנו ונסעתי לסמינר למורים בעיר לוצק. יום אחד באה המיליציה ועצרו אותי, כי אין לי שום זכות לחיות שם כי זו עיר מחוזית. הוצאתי את המכתב ממשרד החינוך שאמר שאין כזה חוק בברית המועצות שמפריע לאזרחים להמשיך בלימודים. הם אמרו "שאצלם יש ואצלנו אין" והורו לי לעזוב תוך 24 שעות. אז חזרתי לקובל...

אחרית דבר, כותבת הבת ענת שליטא :

מאוזר יותר אמא עברה להתגורר בבית משפחת הדודה (ברונצ'ה) בברנוביץ לזמן קצר עד שהגרמנים התקרבו ומשם נדדה הלאה. לא ראתה יותר את הוריה, אחיה ומשפחתה. לקובל ולבריסק חזרה אחרי המלחמה כדי לחפש ניצולים, אך לא היה שם אף אחד.

תמונות משפחתיות
 (איכות התמונות אינה טובה במקור)

חיה (קלרה) קלינסקי (ליברמן)

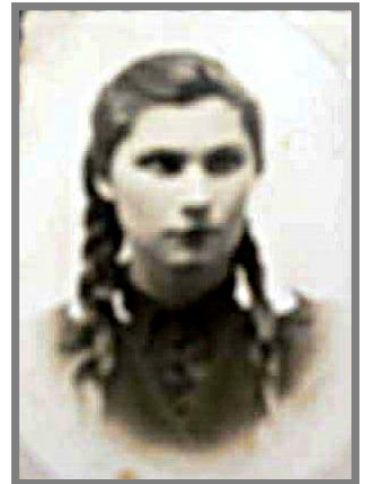
אליעזר קלינסקי

אדוארדה-אגיה-אסתר קלינסקי ואחיה אהרון

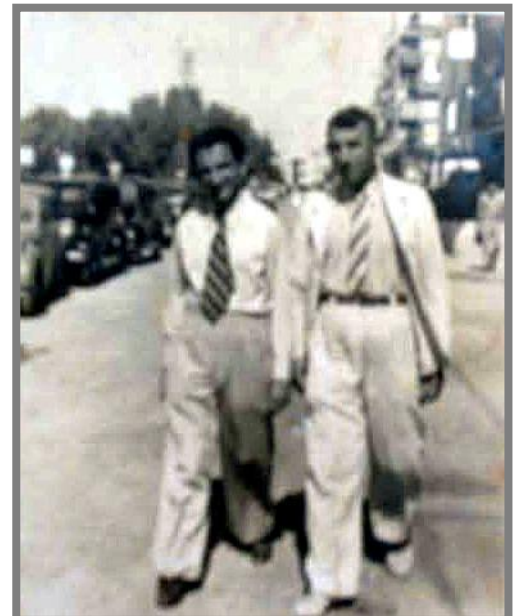
אגיה קלינסקי

המטפלת או הסבתא
 עם אהרון קלינסקי

לא ידוע

משפחת מרים קלינסקי- פינקלשטיין
שהיגרו לפני המלחמה לארגנטינה

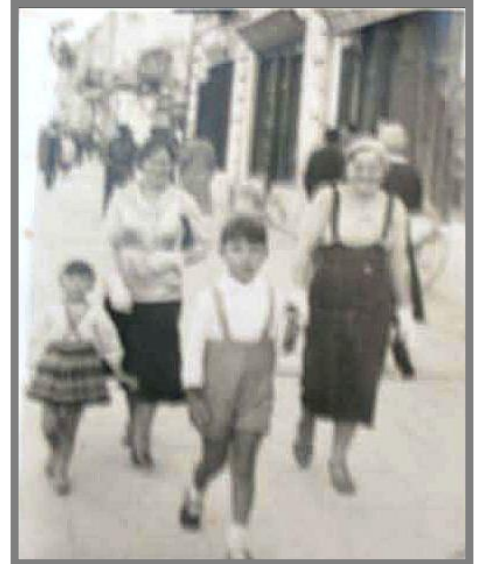
אדוארדה - אגיה קלינסקי (מימין) עם חברה

אהרון קלינסקי משמאל ברור

אהרון קלינסקי, מקדימה.
השאר לא ברור

המטפלת (?)

